

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
кафедра цивільно-правових дисциплін

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ЩОДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)»**

**для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності D8 Право**

2025 / 2026 навчальний рік

Методичні вказівки щодо виконання курсових робіт з навчальної дисципліни «Цивільне право (особлива частина)» / д.ю.н., проф., професор кафедри цивільно-правових дисциплін Є.О. Мічурін. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2025. 14 с.

Затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін, протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Методичні вказівки щодо виконання курсових робіт з навчальної дисципліни «Цивільне право (особлива частина)» містять загальні вимоги до оформлення, виконання і захисту зазначеної форми індивідуальних завдань. Призначені для студентів 3 курсу юридичного факультету денної та заочної форми навчання.

ЗМІСТ

1. Вибір теми та організація виконання роботи.....	3
2. Структура курсової роботи.....	4
3. Перелік тем курсових робіт.....	6
4. Зразок титульного аркуша.....	7
5. Критерії оцінювання курсової роботи.....	9
6. Рекомендована література (орієнтовна).....	9

1. ВИБІР ТЕМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ РОБОТИ

Методичні вказівки містять загальні методичні рекомендації щодо підготовки до виконання та оформлення курсової роботи з навчальної дисципліни «Цивільне право (особлива частина)»; теми курсових робіт; критерії оцінювання оформлення і змісту курсової роботи тощо. Рекомендовані для студентів третього курсу юридичного факультету очної та заочної форми навчання, які навчаються за спеціальністю D8 Право.

Процес виконання курсової роботи складається з наступних взаємопов'язаних етапів:

1. Вибір теми і визначення змісту (структури) вступу до курсової роботи, а також плану-графіка її виконання із затвердженням його у керівника курсової роботи. Календарний план-графік виконання роботи складається на весь період із зазначенням черговості виконання окремих етапів та їх строків і подається разом із вступом керівнику курсової роботи. В обумовлені керівником терміни студент звітує про ступінь готовності роботи.

Студенту рекомендується до прийняття рішення про вибір конкретної теми вникнути у сутність проблем кожної з вірогідних тем, визначитись з їх інформаційною забезпеченістю та порадитись з керівником курсової роботи відносно того, яку тему найбільш доцільно вибрати.

2. Підбір і дослідження нормативно-правових актів, літератури, а також матеріалів юридичної практики з вибраної теми.

Даний етап у подальшому детально охарактеризовано у розділі 3 даних рекомендацій.

3. Обробка зібраного матеріалу відповідно до структури теми науковими методами юридичного пізнання.

4. Написання курсової роботи та здача її на кафедру для рецензування є завершальним етапом виконання курсової роботи, на якому студент оформлює своє наукове дослідження.

5. Доопрацювання за необхідності курсової роботи та її захист.

Перед вибором теми курсової роботи студент повинен ознайомитись з переліком тем. Конкретну тему він вибирає індивідуально, виходячи з власних інтересів (перспектив працевлаштування, теоретичної привабливості теми тощо), про що повідомляє керівника курсової роботи.

Студент може запропонувати тему, якої немає в переліку, про що пише та подає заяву, але в усіх випадках вона повинна відповідати програмі курсу і

мати реальну базу для написання. Студенту рекомендується при виборі теми уважно вникнути у її суть та встановити її зміст (структуру), виявити проблемні аспекти, визначити достатність літературних публікацій, особливо у юридичних журналах тощо.

Керівник курсової, який надає студенту методичну допомогу щодо підбору літератури, законодавчих та інших нормативних актів, матеріалів практики, здійснює контроль за ходом виконання курсової роботи, перевіряє її, рецензує, бере участь у захисті роботи.

2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота, яка надається студентом до захисту, за структурою повинна містити:

- титульну сторінку;
- зміст;
- вступ;
- основну частину з поділом на розділи та підрозділи;
- висновок;
- перелік використаних інформаційних джерел;
- додатки (за необхідності).

ЗМІСТ – це перелік усіх розділів та підрозділів і питань теми курсової роботи із зазначенням їх нумерації та номера сторінки, з якої починається розділ (підрозділ), а також висновку, переліку використаних інформаційних джерел та, за наявності, додатків.

ВСТУП містить: обґрунтування наукового апарату роботи, зокрема, актуальності теми курсової роботи з оцінкою сучасного стану досліджуваної проблеми, а також інших його складових: об'єкт і предмет дослідження; мета курсового дослідження; завдання, які автор роботи ставить перед собою; методи дослідження. Обсяг вступу бажано витримати до 2 сторінок друкованого тексту.

ОСНОВНА ЧАСТИНА курсової роботи розпочинається з викладу теоретичних положень щодо предмета дослідження. При цьому аналізуються точки зору провідних фахівців з досліджуваної проблематики, розглядаються правові положення, проблеми практики, тенденції розвитку права тощо. Результатом аналізу стану досліджуваної проблеми є отримання обґрунтованих даних, що дозволяють з'ясувати «вузькі місця» та

запропонувати можливі варіанти їх усунення у вигляді конкретних рекомендацій. Обсяг основної частини курсової роботи як правило, не повинен перевищувати 20 сторінок друкованого тексту.

ВСТУП складається до написання основної частини роботи і корегується остаточно після її написання.

ВИСНОВКИ є заключною частиною виконання студентом курсової роботи. Вони містять:

- характеристику досягнень цивілістичної науки у досліджуваній сфері;
- виявлені недоліки правового регулювання у вибраній сфері (прогалини, протиріччя правових положень, помилки тощо);
- перелік заходів і пропозицій, направлених на розв’язання проблеми;
- обґрунтування економічного чи соціального ефекту, який може бути отриманий у випадку реалізації запропонованих у курсовій роботі заходів.

Висновки рекомендується починати словами: «розглянуто», «встановлено», «показано», «доведено», «пропонується» тощо. Обсяг висновків бажано витримати у межах 3-5 сторінок друкованого тексту.

Перелік використаних джерел складається лише з тих, які були досліджені студентом у процесі виконання роботи та зазначені у посиланнях.

До списку використаних джерел включають лише використані нормативно-правові акти, бібліографічні описи літературних, наукових джерел мовою тексту видання, матеріали юридичної практики, а також інші інформаційні джерела. У списку використаних джерел книги слід характеризувати достатньо повно, наприклад: 13. Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О.В. Дзера (кер. авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери., Н.С. Кузнецової. 2-ге вид., допов. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2004. 736 с.

Посилання на літературу та інші інформаційні джерела в тексті курсової роботи повинні виключати плагіат. Для цього їх вказують у квадратних дужках у кінці речення, де цифрами позначають порядковий номер джерела у переліку використаних джерел та сторінку твору чи номери статей використаного нормативно-правового акта. Наприклад, [13, с. 51]. Детальніше про це дивись у розділі 3 цих рекомендацій.

У кінці роботи, після переліку використаних джерел, студент ставить власний підпис і дату закінчення курсової роботи.

Додатки не входять до обсягу курсової роботи й оформлюються після «Висновку» як її продовження на наступних сторінках. Вони розташовуються у порядку появи посилань на них у тексті роботи.

Посилання на додатки, зразки правових документів виконуються з припискою скороченого слова «дивись» (наприклад, див. додаток № 1.)

Загальний обсяг курсової роботи 25-30 сторінок.

3. ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Теоретичні проблеми виконання договірних зобов'язань (цивільно-правовий аспект).
2. Правові наслідки порушення зобов'язань.
3. Види забезпечення належного виконання зобов'язань у цивільному праві України.
4. Застава майнових прав як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
5. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
6. Припинення договірних зобов'язань у цивільному праві України.
7. Особливості купівлі-продажу нерухомого майна.
8. Договір купівлі-продажу в роздрібній торгівлі.
9. Порядок і способи укладення договорів поставки.
10. Поставка як найпоширеніша форма регулювання господарських зв'язків між суб'єктами у сфері підприємництва.
11. Особливості правового регулювання договору контракції сільськогосподарської продукції.
12. Правова кваліфікація відносин, що виникають при укладенні договору міни і бартерних угод.
13. Теоретичні і практичні питання підрядних відносин в Україні.
14. Проблемні аспекти правового регулювання договорів з надання послуг.
15. Особливості правового регулювання договорів перевезення вантажу, пасажирів та багажу.
16. Порівняльна характеристика агентського та комісійного договорів у цивільному праві України
17. Види перевезень в Україні та їх правове регулювання.
18. Функціональне призначення інституту страхування і формування ринку страхових послуг.
19. Про правові аспекти укладання і здійснення договорів дарування і пожертви.
20. Юридичний аналіз договору довічного утримання (догляду).
21. Про деякі особливості договорів найму житла, будівлі або іншої капітальної споруди.

22. Сутність договору лізингу як різновиду договору найма.
23. Особливості законодавчого регулювання договорів найму жилого приміщення і комерційного найму житла.
24. Організаційно-правові форми забезпечення інтересів замовника у договорі підряду.
25. Особливості регулювання договору транспортного експедирування.
26. Договірні конструкції зобов'язань, що виникають у зв'язку з виконанням робіт.
27. Функціональне призначення договірного інституту зберігання.
28. Договір комісії: реалії та перспективи.
29. Особливості правового регулювання зобов'язань, що виникають зі спільної діяльності.
30. Про деякі правові аспекти уніфікованого режиму правового регулювання договору комерційної концесії.
31. Проблеми деліктної відповідальності суб'єктів цивільного права України.
32. Правове регулювання і особливості цивільних відносин, які виникають на підставі шкоди, заподіяної посадовими особами органів дізнання, досудового слідства, прокуратури та суду.
33. Зобов'язання із публічної обіцянки винагороди.
34. Юридична сутність підстав та умов виникнення зобов'язань з відшкодування шкоди (цивільно-правовий аспект).
35. Проблеми вдосконалення правового регулювання відшкодування моральної (немайнової) шкоди.
36. Поняття договору: основні підходи в сучасному законодавстві.
37. Відповідальність за завдання шкоди джерелом підвищеної небезпеки.
38. Договір управління майном.
39. Принцип свободи договору в цивільному праві.
40. Цивільна відповідальність за моральну шкоду.
41. Розірвання договору в цивільному обороті.
42. Правове регулювання укладення договору, не передбаченого законом.
43. Договір приєднання.
44. Неприпустимість зміни і розірвання договору в односторонньому порядку.
45. Правові аспекти зміни, розірвання та відмови від договору.
46. Цивільна відповідальність за правопорушення.

47. Зобов'язання із множинністю осіб та особливості їх виконання.
48. Змішані договори.
49. Непоіменовані договори у цивільному праві
50. Заставні відносини в цивільному праві.
51. Цивільно-правова відповідальність.
52. Види застави та їхні особливості.
53. Договір роздрібної купівлі-продажу.
54. Недоговірні зобов'язання, пов'язані з відшкодуванням шкоди.
55. Страхові відносини в Україні. Договір страхування.
56. Цивільно-правова характеристика договору зберігання.
57. Договір перевезення вантажу як вид договору про надання послуг.
58. Будівельний підряд в Україні.
59. Найм (оренда) в цивільному праві.
60. Договір довічного утримання (догляду).
61. Договір дарування. Пожертва.
62. Принципи виконання зобов'язань.
63. Поняття зобов'язання та його елементи.

4. ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА
кафедра цивільно-правових дисциплін**

ТЕМА РОБОТИ: «_»

**Курсова робота
з навчальної дисципліни «Цивільне право (особлива частина)»
студента (-ки) 3-го курсу
гр. ЮП-__
ПІБ**

**Науковий керівник:
науковий ступінь, звання
ПІБ**

**Харків
202_**

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

0-5 балів - студентом не дотримано визначених вимог, тематика роботи не розкрита взагалі; студент не орієнтується в тематиці роботи та не може відповісти на жодне з поставлених питань;

6-10 балів - робота не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються; при виконанні роботи використано менш ніж 10 джерел, не використано міжнародні наукові джерела; в роботі відсутні посилання на використані джерела, тема роботи розкрита однобічно, відсутня логічність викладення матеріалу; не дотримано структури роботи; в роботі допущено суттєві граматичні та/або стилістичні помилки; студент не відповів на переважну більшість поставлених питань;

12-18 балів - робота виконана на належному теоретико-практичному рівні; дотримано вимоги, які висуваються до написання роботи, робота належним чином структурована, але в недостатній мірі проаналізовані наукові джерела та відсутній творчий підхід до виконання поставлених завдань, допущено незначні порушення логічності та/або систематичності викладення матеріалу; допущено незначні неточності в оформленні роботи; студент відповів на усі поставлені питання;

20 балів - робота виконана на високому науково-практичному рівні; в роботі продемонстровано високій рівень знань та творчого осмислення отриманих результатів дослідження; не допущено помилок при оформленні роботи; студент відповів на усі поставлені питання.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (ОРІЄНТОВНА)

Основна література

1. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. За ред. Дзери О.В. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1200 с.
2. Договірне регулювання приватноправових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Монографія / За заг. ред. О. Д. Крупчана. Київ, 2017. 334 с.
3. Мічурін Є. О. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с.

4. Ромовська З. Українське цивільне право. Договірне право. Академічний курс. Львів: ПАІС, 2020. 464 с.
5. Цивільне право (особлива частина). Навчальний посібник. За заг. Ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої / Київ, Екус. 2022. 640 с.
6. Цивільне право України. Частина 2. Навчальний посібник. За заг. ред. Кройтор В.А., Кухарев О.Є., Ткаліч М.О. Запоріжжя, 2016. 385 с. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5f91dbef-db19-4d31-8990-bfed74158a2a/content>
7. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Том 9. Частина 3. Послуги, перевезення, транспортне експедирування, зберігання / За заг. Ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої / Київ, Екус. 2020. 456 с.
8. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Том 9. Частина 4. Страхування, доручення, комісія, управління майном/ За заг. ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої / Київ, Екус. 2020. 328 с.

Допоміжна література

1. Зверховська В. Особливості договору купівлі-продажу культурних цінностей. *Юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 71-78.
2. Кучерук К.І. Правова природа договору лізингу та його особливості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. URL: http://www.pap.in.ua/1_2018/27.pdf є
3. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у системі цивільно-правових зобов'язань. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 2. С. 155-159.
4. Лукасевич-Крутник І.С. Одержувач вантажу як учасник договірних відносин із надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 8-13.
5. Лукасевич-Крутник І.С. Одностороння відмова від договору перевезення як наслідок порушення договірних умов. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 30-35.
6. Лукасевич-Крутник І.С. Поняття та правова характеристика договорів із надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2018/2. № 12. С. 21-26.
7. Лукасевич-Крутник І.С. Порушення договірних зобов'язань із надання транспортних послуг: поняття та види. *Право України*. 2019. № 1. С. 278-294.

8. Паніна Ю.С. Правове регулювання договору франчайзингу в Європейському Союзі та Україні: автореф. дис. ... канд.. юрид. наук 12.00.03. Івано-Франківськ. 2017.
9. Панова Л. Договір банківського рахунку: історико-правовий екскурс. *Право України*. 2017. № 12. С. 140-150.
10. Примак В. Розірвання договору як спосіб цивільно-правового захисту в кризових умовах. *Підприємництво, господарство і право*. № 5. 2020. С. 43-49. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/5/8.pdf>
11. Радченко Р.О. Еволюція інституту відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням потерпілому, на українських землях. *Молодий вчений*. 2019. № 4 (2). С. 425-428.
12. Самойленко Г.В. Особливості цивільно-правового регулювання перевезень пасажирів, здійснюваних із використанням мобільних додатків Uber та BlaBlaCar. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 29-34.
13. Семенька О.М. Договір найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди за цивільним законодавством України: 12.00.03: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 186 с.
14. Стаднік Ю.В. Окремі аспекти поняття та характеристики договору довічного утримання (догляду) в цивільному праві України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Юридичні науки. 2019. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_2_12
15. Федорченко Н.В. Договірні зобов'язання з надання послуг у вітчизняному праві: розвиток та перспективи. *Право України*. 2019. № 2. С. 44-59.
16. Цопіна Н. Договір довічного утримання (догляду): питання правової характеристики. *Юридична Україна*. 2017. № 4. С. 34-40.
17. Цопіна Н.Л. Договір довічного утримання (догляду) в цивільному праві України: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018.16 с.
18. Чмихов Ю. А. Цивільно-правове регулювання договору про надання ріелторських послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2017. 19 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. <http://portal.rada.gov.ua/>

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України.
<http://www.president.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
<http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України.
<http://court.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
<http://www.ccu.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. <http://www.ombudsman.kiev.ua/>